

**Latvijas Republikas
Ekonomikas ministrijas
Enerģētikas departaments**

**Latvijas Republikas prognožu dokuments par atjaunojamo energoresursu
īpatsvara bruto enerģijas galapatēriņā līdz 2020. gadam sasniegšanu
atbilstoši Direktīvas 2009/28/EK 4. panta 3. punktam**

**Rīga
2009**

Ievads

Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa direktīva 2009/28/EK par atjaunojamo energoresursu izmantošanas veicināšanu un ar ko groza un sekojoši atceļ Direktīvas 2001/77/EK un 2003/30/EK (turpmāk – Direktīva 2009/28/EK), kas stājas spēkā 2009. gada 25. jūnijā, izstrādāta nolūkā radīt Eiropas Savienības dalībvalstīs kopēju ietvaru atjaunojamo energoresursu izmantošanai, nosakot obligātus mērķus Eiropas Savienības kopējam atjaunojamo energoresursu (turpmāk - AER) īpatsvaram energoresursu gala patēriņā un transporta degvielas patēriņam.

Nemot vērā Direktīvas 2009/28/EK 4. panta 2. punktu Latvijai līdz 2010. gada 30. jūnijam jāinformē Eiropas Kopienas Komisija (turpmāk – Komisija) par valsts rīcības plānu AER jomā. Izstrādājot valsts rīcības plānu atjaunojamo energoresursu jomā, dalībvalstīm ir obligāti izmantojam Komisijas izstrādātais un pieņemtais paraugs.

Atbilstoši Direktīvas 2009/28/EK 4. panta 3. punktam, dalībvalstīm sešus mēnešus pirms valsts rīcības plāna AER jomā stāšanās spēkā jāpublicē un jāiesniedz Komisijai prognožu dokumentu. Atbilstoši Direktīvas 2009/28/EK 4. panta 3. punkta *a* apakšpunktam prognožu dokumentā dalībvalstīm jāiekļauj paredzamā no AER saražotās enerģijas pārprodukcija salīdzinājumā ar indikatīvo līkni, kā arī atbilstoši Direktīvas 2009/28/EK 4. panta 3. punkta *b* apakšpunktam jānorāda to paredzamo no AER saražotās enerģijas pieprasījumu, kas tiks apmierināts, neizmantojot iekšzemē saražoto enerģiju laikā līdz 2020. gadam.

1. Atjaunojamo energoresursu devums gala enerģijas patēriņā Latvijā

AER būs jāspēlē būtiska loma Latvijas enerģētikas un klimata politikā līdz 2020. gadam. AER uzdevums ir ne tikai palielināt Latvijas enerģētikas pašnodrošinājumu un līdz ar to samazināt atkarību no importētiem energoresursiem, bet arī dot ievērojamu ieguldījumu siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanā.

Latvijas enerģijas apgādē AER īpatsvars tradicionāli ir bijis nozīmīgs un 2008. gadā tas sastādīja **29,9 %** no kopējā enerģijas gala patēriņa. Straujais enerģijas gala patēriņa pieaugums un jaunu AER projektu lēnā attīstība ir samazinājusi AER daļu par 2,6 procenta punktiem salīdzinot ar 2005. gadu.

Pielietojot Direktīvā 2009/28/EK noteikto AER mērķa enerģijas gala patēriņā aprēķināšanas metodiku, 2008. gadā Latvijā AER sastādīja attiecīgi RES-E normalizētais **6%**, RES-H **23,9%** un RES-F **0%**.

RES-E sastādīja 39,6% no kopējās elektroenerģijas gala patēriņa un šeit lielāko daļu, mazliet vairāk par 97%, nodrošināja lielās hidroelektrostacijas, bet atlikušo daļu deva vēja elektrostacijas, biogāzes elektrostacijas un mazās elektrostacijas. Vislielāko daļu AER aizņem RES-H (ieskaitot RES-DH), un tas ir 68,6%.

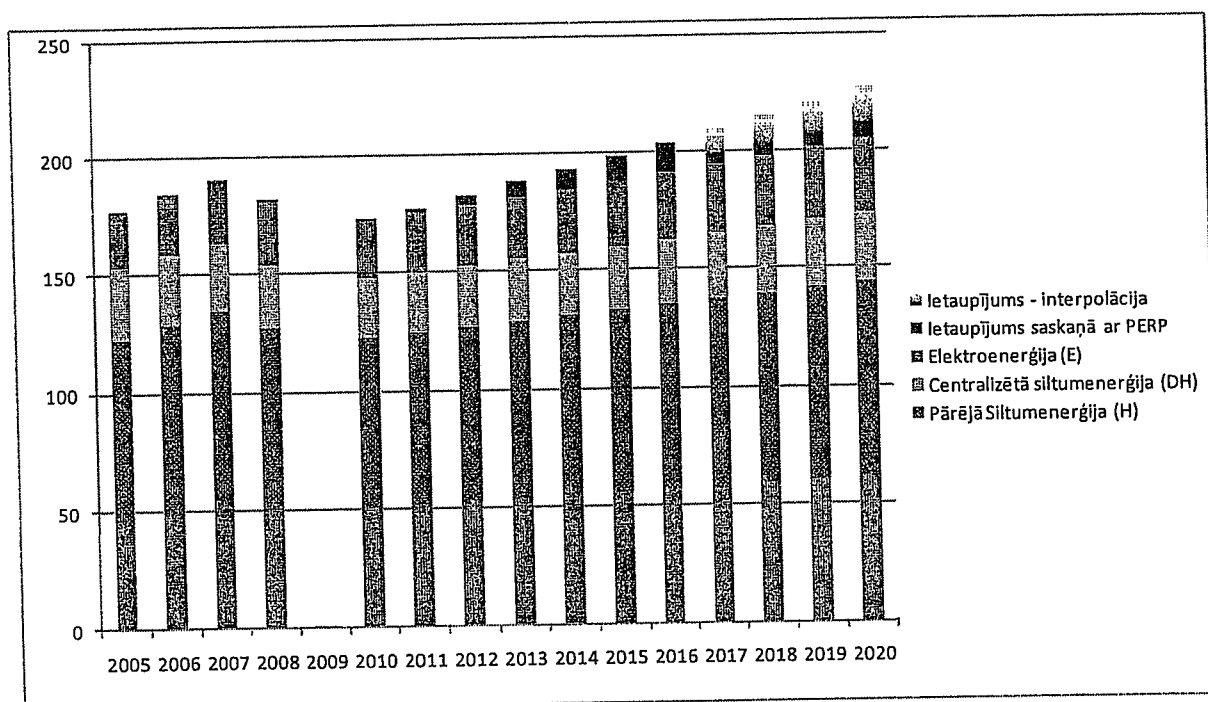
Analizējot AER veidus pēc to potenciāla un iespējamā devuma nākotnē AER mērķa izpildīšanā Latvijā, galvenie resursi būs cietā biomasā, galvenokārt koksne, vēja enerģija, biogāze un hidroenerģija.

2. Enerģijas gala patēriņa prognoze

Straujā ekonomiskā augšupeja, kas bija vērojama laika posmā no 2005. līdz 2007. gadam, noteica arī enerģijas pieprasījuma pieaugumu. Ekonomiskās attīstības lejupslīde, kas sākās 2008. gada otrajā pusē un turpinājās 2009. gadā, liek koriģēt iepriekš veiktās prognozes un apgrūtina enerģijas pieprasījuma prognozēšanu uz 2020. gadu.

Enerģijas gala patēriņa prognozē ņemts vērā paredzamais ieguvums no energoefektivitātes un enerģijas taupīšanas pasākumiem, ko plānots veikt attiecīgajā laikposmā, saskaņā ar „Latvijas Republikas Pirmo energoefektivitātes rīcības plānu 2008. – 2016. gadam” (PERP). “Atsauces scenārijā” ņemti vērā tikai līdz 2009. gadam pieņemtie energoefektivitātes un enerģijas taupīšanas pasākumi, bet “Papildu energoefektivitātes scenārijā” ņemti vērā energoefektivitātes un enerģijas taupīšanas pasākumi, kurus pieņems un īstnos pēc 2009. gada.

Tālākos AER mērķa aprēķinos izmanto „Papildu energoefektivitātes scenāriju”.

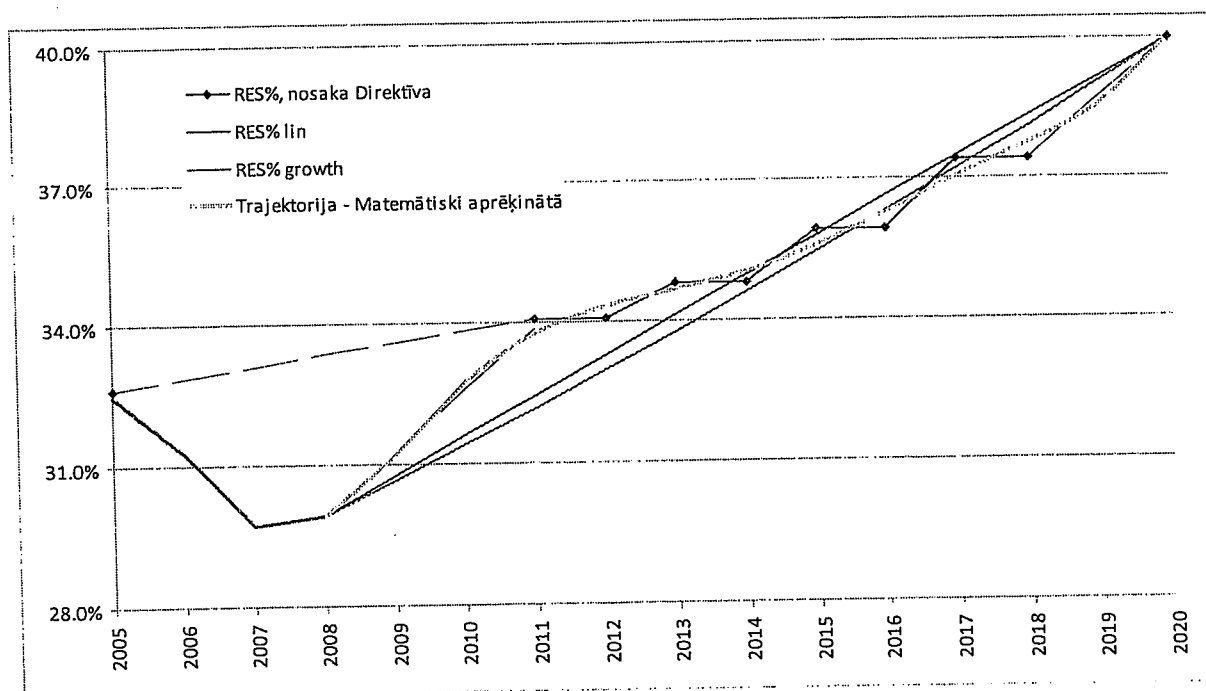
1. att. Enerģijas gala patēriņa prognoze līdz 2020. gadam sektoru griezumā, PJ

(„Papildus energoefektivitātes scenārijs” = „Atsauces scenārijs” – enerģijas ietaupījums saskaņā ar PERP. Enerģijas ietaupījums pēc 2016. gada lineāri ekstrapolēts.)

3. No atjaunojamo energoresursiem saražotās enerģijas aprēķins

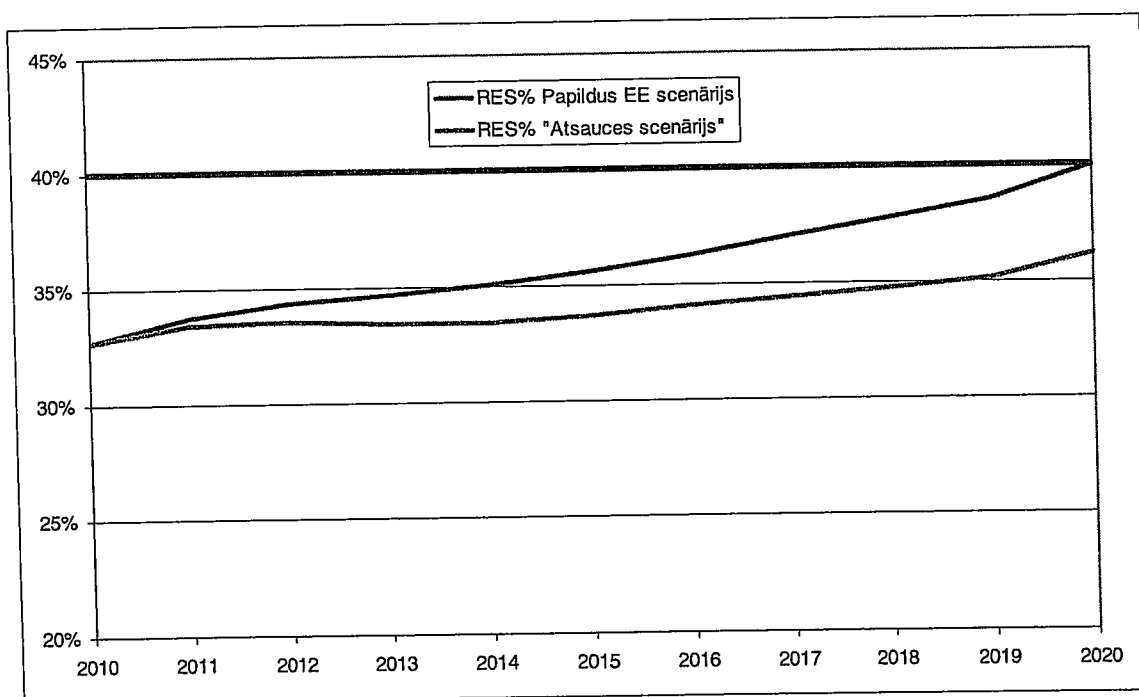
Lai sasniegtu izvirzītos AER mērķus 2020. gadā ir iespējami dažādi scenāriji, kuros ir atšķirīgi RES-E, RES-H un RES-F devumi kopējā mērķī. Šajā dokumentā ir dots tikai viens no iespējamiem mērķa sasniegšanas scenārijiem, kas turpmākajā gaitā, izstrādājot nacionālo AER rīcības plānu, tiks precizēts, izvērtējot iespējamo ietekmi uz izmaksām, ieguvumiem un zaudējumiem.

2. attēlā ir parādīta no AER saražotās enerģijas mērķa indikatīvā līkne (dzeltenā nepārtrauktā līnija), kas ņem vērā Direktīvas 2009/28/EK 1. pielikumā noteikto indikatīvās trajektorijas aprēķināšanas formulu.

2. att. No AER saražotās enerģijas mērķa indikatīvā līkne

Energoefektivitātes politikai un plašai pasākumu īstenošanai viennozīmīgi būs pozitīva ietekme uz AER mērķu sasniegšanu. Veiktā analīze parāda (sk. 3.att), ka bez energoefektivitātes pasākumiem AER indikatīvā līkne ir zem noteiktā mērķa par apmēram 4 procenta punktiem.

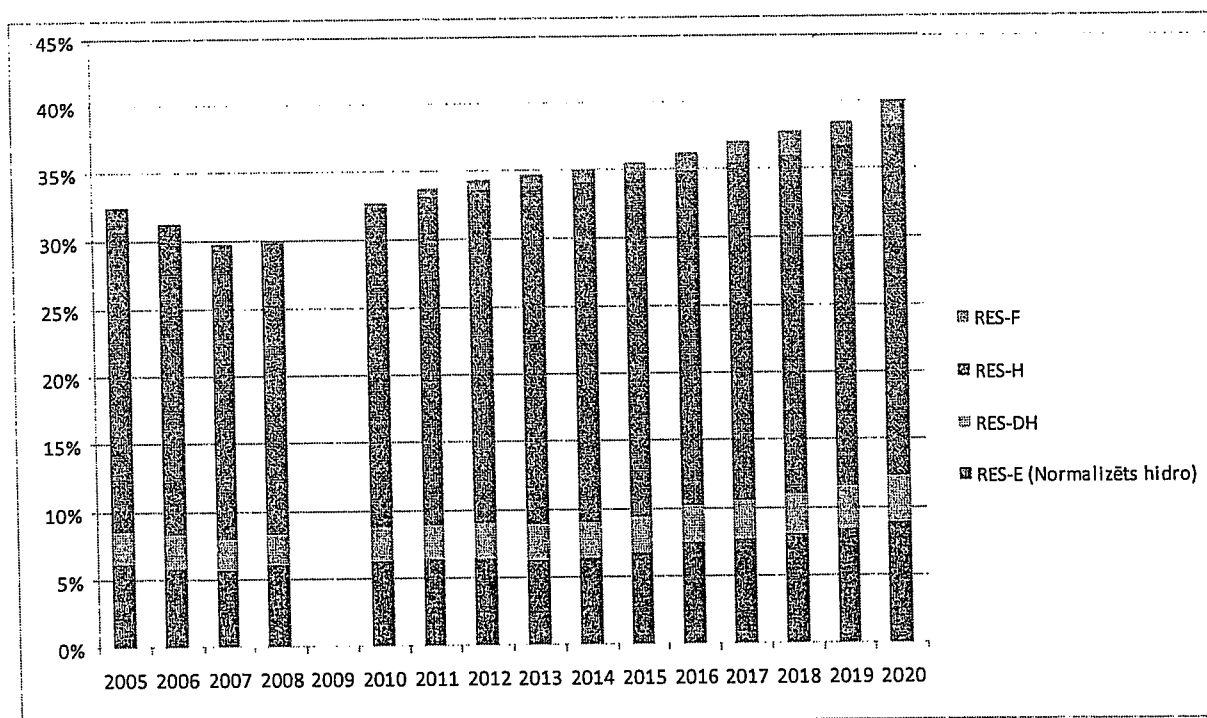

3. att. No AER saražotās enerģijas mērķa indikatīvā līkne atsauces un papildus energoefektivitātes scenārijos

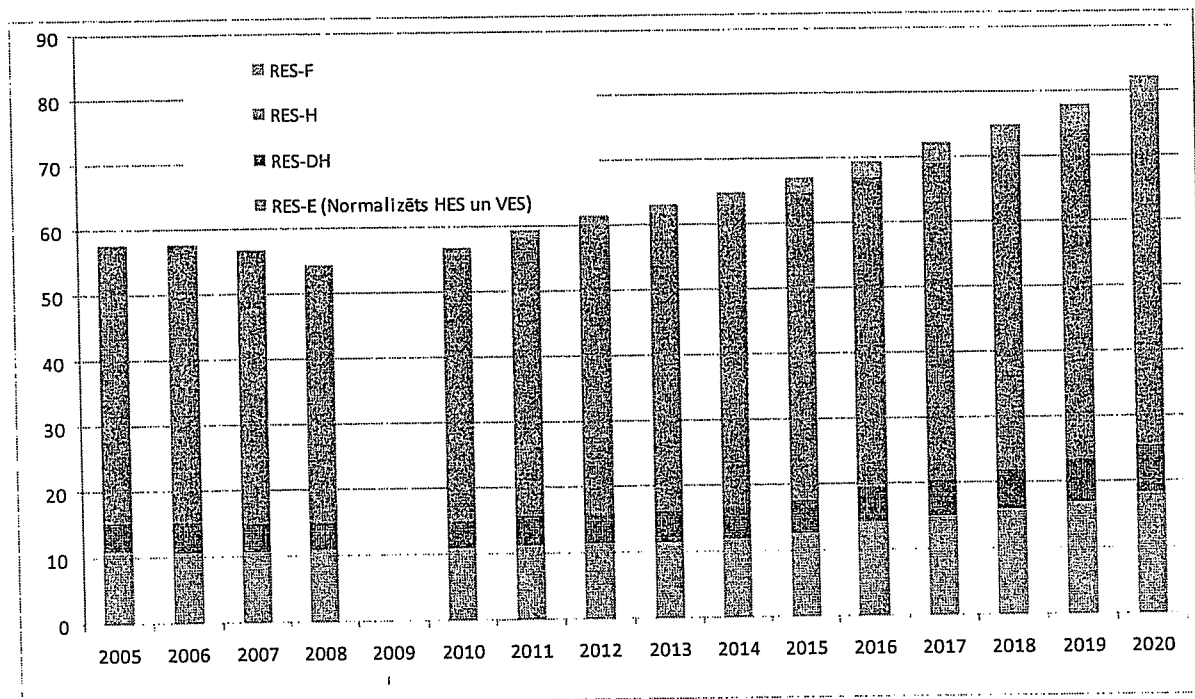
Kā jau iepriekš tika minēts, pastāv vairāki scenāriji AER mērķu sasniegšanā kombinējot RES-E, RES-H un RES-F devumus. Ņemot vērā to, ka Latvijas apstākļos centralizētā siltumapgādes sistēma ieņem nozīmīgu daļu siltumenerģijas apgāde, atsevišķi tika izdalīta arī RES-DH daļa. 4. un 5. attēlā ir parādīts katra RES enerģijas veida devums kopējā mērķa sasniegšanā.

1.tabula Kopējais enerģijas gala patēriņš 2008.gadā un prognoze 2020.gadā

	2008		2020	
	Enerģija kopā, ktoe	AER, ktoe	Enerģija kopā, ktoe	AER, ktoe
Elektroenerģija	655	259	764	437
Siltumenerģija	2408	1035	2673	1438
Transports	1268	8	1472	133
Kopā enerģijas gala patēriņš (ES definīcija)	4330	1296	4909	1964

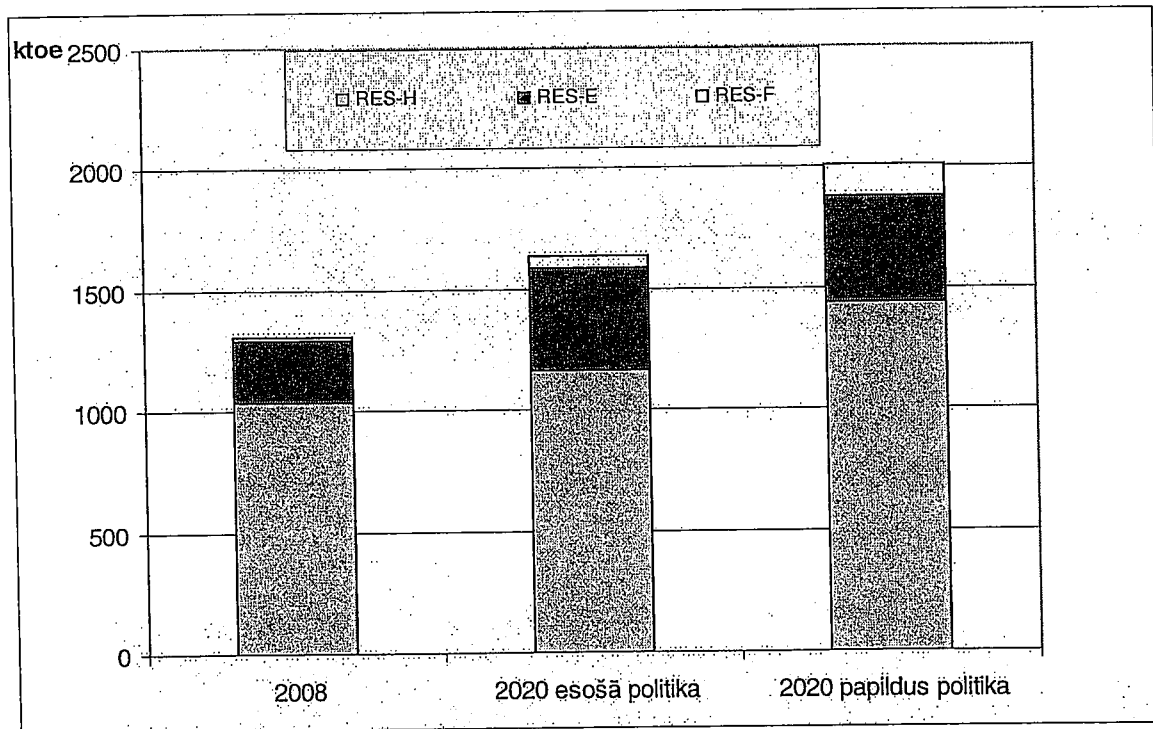
4. att. Kopējā no AER saražotās enerģijas mērķa sadalījums pa veidiem

5. att. Kopējā no AER saražotās enerģijas mērķa sadalījums pa veidiem, PJ

Izvirzītais AER mērķis 40% 2020. gadā ir nenoliedzami izaicinājums, kas prasīs papildu atbalsta programmas un finanšu līdzekļus. Veiktā analīze parāda, ka patreizējā valdības AER politika, kuru nosaka „Enerģētikas attīstības pamatnostādnes 2007. – 2016. gadam” un Ministru kabineta noteikumi par atbalstu enerģijas ražošanai no AER un koģenerācijā, nenodrošinās Direktīvā izvirzītā AER mērķa sasniegšanu 2020. gadā (sk. 6.att.). Lai gan valstī ir izveidota normatīvo aktu bāze, kas rada priekšnoteikumus atjaunojamo energoresursu izmantošanai gan elektroenerģijas ražošanā, gan siltumapgādē, kā arī ar Eiropas Savienības struktūrfondu finansējuma palīdzību tiek īstenotas dažādas aktivitātes, kuru mērķis ir energoefektivitātes veicināšana, Latvijai kā Eiropas Savienības dalībvalstij ir nepieciešams attīstīt un regulāri izvērtēt nacionālo atjaunojamo energoresursu atbalsta politikas efektivitāti.

Līdz ar to būs nepieciešams izstrādāt rīcības plānu un papildu atbalsta pasākumi, lai nodrošinātu ilgtermiņa AER plašāku izmantošanu.

6. att. AER saražotās enerģijas mērķa sasniegšanas ceļš 2020. gadā

4. No atjaunojamajiem energoresursiem saražotās enerģijas mērķa sasniegšana Latvijā un kopējo projektu novērtējums līdz 2020. gadam

Izstrādātais galvenais scenārijs paredz sasniegt uzstādīto AER mērķi Latvijai 40% 2020. gadā, pamatojoties galvenokārt uz Latvijā pieejamo atjaunojamo enerģijas resursu potenciāla izmantošanu bez Direktīvā 2009/28/EK paredzētiem papildus mehānismiem. Tajā pašā laikā izstrādātais scenārijs neparedz pārpalikumu salīdzinājumā ar indikatīvo trajektoriju, ko varētu pārdalīt citām dalībvalstīm saskaņā ar Direktīvas 2009/28/EK 6. līdz 11. pantu.

Potenciālie kopējie projekti Latvijā varētu tikt īstenoti elektroenerģijas ražošanas sektorā ar biomasas vai vēja enerģijas izmantošanu.

Nemot vērā to, ka pašreiz vēl ir liela neskaidrība par kopējo projektu īstenošanas mehānismu, iespējamo ieguvumu sadalījumu starp kopējo projektu dalībniekiem, ir grūti definēt precīzu šādu potenciālo projektu lielumu un tehnoloģiju grupas. Nenoliedzami, Latvija ir atvērta šādu projektu realizācijai, ja tas neliek barjeras Latvijas nacionālā RES mērķa sasniegšanai un nav vērsts uz neefektīvu AER izmantošanu.

Latvija ir atvērta Direktīvā 2009/28/EK piedāvāto kopējo projektu īstenošanai, ja tie atbilst sekojošiem principiem:

- tikai ierobežota daļa no Latvijas AER mērķa var tikt sasniegta ar kopējo projektu palīdzību, lai tas nesamazinātu Latvijas AER potenciālu nākotnē;

- jebkura AER tirdzniecība (*statistical transfer*) var tikt veikta tikai pamatojoties uz savstarpējiem divpusējiem līgumiem starp Latvijas Republiku un citu valsti;
- fleksiblo mehānismu pielietošanai jāsniedz iespēja samazināt Latvijas AER mērķa sasniegšanas kopējās izmaksas;
- kopējo projektu īstenošana neietekmē nacionālo AER atbalsta shēmu veidu un apjomu.

Valsts sekretāra vietā –
valsts sekretāra vietnieks

A.Liepiņš